

Géczi János

57.

A reggelt ugyanolyannak találja, mint valamennyi reggelt. Felébred, végzi a teendőit, amelyek a reggelhez tartoznak, összepakolja magát, és indul a munkába. Régóta nincs szüksége arra, hogy dolgozzon, pontosabban arra, hogy önmaga eltartására, lakása fenntartására a jóslással keressen pénzt, részben, mert nagy igényei nincsenek, részben, mert a pénz, mintha csak fialná valami vagy valaki, szaporodik. Mindennek ellenére, a hétvégektől eltekintve, reggel nyolckor elindul a munkába, kinyitja a hol üzletnek, hogy segélyezési irodának tekintett, vendégei szerint azonban obskurus kócerájnak látott lyukat, mindannyiszor megállapítja, hogy a kellékei a helyükön állnak, az asztalát a vastag szőnyeggel letakartan találja (alatta hevernek a cipői és kényelmes papucsai), a kristálygömbjét nem lepte be a por, a karosszéke melletti szekrénykén keze ügyében hever az olvasószemüvegeinek egyike. A bejárat fölött oldalra futó fényírás vezérlését leállítja, és bekapcsolja a táblát, amelyen ettől a pillanattól kezdve csak az olvasható: Tenyérjósítás. A vendégeket az utóbbi időben előre egyeztetett időpontban fogadja, ha pedig véletlenül új páciense esne be, arra kéri, hogy várakozzon kint vagy a szemközti kávéházban, vagy ha nincs ideje várakozni, esetleg sürgős neki, fáradjon át egy másik tenyérjósához. Vagy a sarkon tébláboló cigányasszonyhoz.

Ez a reggel sem tartozik a szokásosak közé. Letelepedik a székébe, és miután a szokásos nyögéshangokat kibocsátja a torkán, nehogy rekedt legyen, olyasmire figyel fel, amit váratlan, mi több, előre láthatatlan eseménynek minősít. Hallja, hogy valaki lapáttal veri a vizet.

Biztos abban, hogy nem téved. Fából készített csónak áll a part közelében, ott, ahol nem fodrozódnak a hullámok. A hullámok csak ott fodrozódnak, ahol megemelkedik a tenger alja. A csónak tulajdonosa, vagy a bérlője, vagy az eltulajdonítója csapdossa a fehér – bizonyos, hogy fehér – evezőlapáttal a vizet. Az evező lapátszerű, kiszélesedő vége ad ilyen fájdalmas hangot, amikor az ingó, méltósággal emelkedő és süllyedő, de felületén borzolatlan vízre rácsapódik. Valaki kétségbeesetten üti-vágja a tengert.

Judith óvatos. Figyeli az eseményt, amelyből nem több, mint néhány hang azonosítható. Az evező okozta csapódásokhoz a csónak oldalához gördülő, a vízre verődő lapát által elindított apró hullámok zaja társul, egyfajta ritmikus locsogás, ha a lapát nem a teljes felületével ütődik a vízre, akkor aritmikus kotyogás. Mindehhez erősödő aláfestésként társul a parti fenyőfákon zszibongó kabócák összehangolt, eszement recsegése. Az Adria hangzavara érkezik el hozzá.

Azt kell eldöntenie, hogy a jelenből vagy a múltból származik-e a sokféle hangból összeálló versenymű.

– Maga hallja? – kérdi a vendége. Aki nem más, mint kisAjaz. Most, amikor harmadjára érkezik a jósdába, nincs rajta turbán vagy ahhoz hasonló fejfedő. A magyar nap ellen nem kell ilyesmit hordani. A felsőtestén tunikaszerű ruha, semmiképpen nem nevezhető ingnek. Judithnak ideje sincs föleszmélni, a fiú az asztal mögé telepszik. S a nem várt vendéget nem parancsolja ki.

– Hallom. De nem biztos, hogy ugyanannak, aminek maga.

– Mintha tengerparton lennék. Fúvel benőtt part, fák alatt, egy pokrócon. Csupa félárnyékban. A tengeren, egészen közel, bár lehet, nem nagyon közelben, hiszen a víz jól vezeti a hangot, egy csónak ring, a csónakban egy kétségbeesett ember, aki az evezőjével csapkodja a vizet. Hiába, mert a csónak meg sem mozdul.

– Számomra békések ezek a hangok.

– Nem állítottam, hogy nyugtalanítanának – mordul fel kisAjaz.

– Mindezek ellenére Budapesten, bármennyire gyönyörű és bűnös város, nincs tenger. Pineák sincsenek. Talán a botanikus kertekben sem. Az énekes kabócák pedig legközelebb Tihanyban élnek. Tihany félszigetét ugyan egy tó veszi körül, de a Balaton vizét tilos a tengeréhez hasonlítani. A Balaton vize híg, tejszerű, mondjam azt, hogy tejkék?

– Mindegy. Nem zavaró.

A tenger oly kék, amilyen csak lehet a tiszta vízben visszatükröződő enciánkék égbolttól. Némi fenyőzölddel és karsztfehérrel elvegyülten. A part apró kövei – valaki járna ott? – megcsörrennek.

– Azt hiszem, ez a csónak víz alatti szirten akad fenn. A vízfelszínt el nem érő, éppen alatta meghúzódó, hegyes szirtre szúródik fel – véli Judith, és észre sem veszi, hogy a szakmájában tiltott, privát társalgásba bocsátkozik.

– Talán. De nem mindegy?

– Hát érdekelné, milyen ismeretlen vezetéken kerül át az Adriáról Budapestre ez a hangzavar. Mert nyilván nem természetfeletti jelenségről van szó.

– Nem zavarna az sem. Sőt. Kimondottan vágyom arra, hogy részese legyek egy ilyen eseménynek.

– Nos, miben segíthetek? – Judith tartja a tenyerét, hogy belehelyezze a fiú a magáét. Azon nyomban látja, hogy az elmúlt időszakban egy új történet jelenik meg benne. – No, lássuk!

Azon a vasárnapon Jerma átszellemülten ér haza Mogyoródra. Az autó hangjából jó előre hallható: kinyitja a kertkaput, beáll az udvarra, járva hagyja a motort, kinyitja a garázsajtót, beáll, leállítja a motort, kiszáll, bezárja a kertkaput, ismét csikorog, aztán kiemeli a cuccát az autóból, lerakja, bezárja az autóját, bezárja a garázs ajtaját, felveszi a táskáit, körbemegegy a kertben és belép. Az ajtóból kiabál.

– Szervusz, kisAjaz! Ettél? – de nem vár választ, berobban a konyhába. KisAjaz az asztalra könyökölve olvas, előtte a félbehagyott vacsora. – Na, legalább ettél. Sovány vagy még mindig. Jól telik a napod?

Jerma maga alá húz egy széket.

– Éjszaka felébredek. Lidércnyomás van rajtam, pedig csak négy helyen csíp meg a szúnyog, azokat vakarom el, attól riadok fel. Aztán valahogy enyhül a

bőrfájdalom, a göböket sem érzem annyira, visszaalszom. Reggel elmész, s arra késztesz valami, hogy vegyem az autót, s induljak. Hogy hova és miért, azt csak akkor konstatom, amikor Zircről egy mellékútra térek, röviddel a benzinkút után, s ki van írva, hogy Bakonybél 16 kilométer.

Gyalog indulok a falun túlra, ahol a táblák szerint a Szentkút-kápolnát lelem fel. A tájékoztató tábla szerint a béli monostort alapító Szent Günther és a később vértanúhalált halt Szent Gellért e hely közelében töltött remeteségben néhány évet. Először 1826-ban emelnek az emlékhelyen kápolnát, azt a 19. század végén a ma álló épület váltja fel. Ekkor készül a 14 képből álló stáció és a szikla tetején található kálvária Krisztus, Szűz Mária és Szent János alakjával. Három forrás fakad a kápolna előtt, amelyet kőből rakott medencével foglaltak kútházba. A medence közepén dombormű eleveníti fel Szent Gellért e helyhez kötődő legendáját, valamint emlékét egy szintén Szent Gellértet és egy szarvasborjút ábrázoló szobor őrzi. A kápolna mellett lépcső vezet egy elfalazott sziklahasadékhoz, amely elé egy Lourdes-i Mária-szobor kerül. A szájhagyomány szerint e barlang a remeteség helye.

Hát ide igyekszem? – kérdelem ott magamtól.

A forrásokból táplált, mesterségesen kialakított tó ligetes környékén látok egy tisztást, ahova leheveredek. Páfrányok közé ülök, egy rönkre, amelyre rátalálok, hallgatom a csendet. Egyféle fák nőnek, azt hiszem, az árnyas, de mégsem sűrű erdő bükkös. Szürkésfehér elefántlábak vesznek körül. Termetes fák, lombosak, egy-kettő dől csak el. Egészen különös dolgok találhatóak itt, megszámlolom, hat helyen.

Az erdő hat helyét valaki vagy valakik finoman, alig látható formában átalakítják. A fák közötti teret rendezik át. Két, egymás mellett szorosan nőtt fa törzsét fejmagasságban karvastagságú, de foszlékony kötél övezi. Nagy, jól megkötött görcs dudorodik a két törzsön, kinövéseknek is mutatkozhatnak. A görcsökből kötélvégek lógnak alá, az egyikük rövid, a másikat össze lehet akár érinteni, foszlott végük egymáshoz illeszthető. Néhány lépéssel arrébb három fa közé, de karnyújtásnyi magasan egy tetőféle szerkezet készült. Lekérgezett, ugyancsak karvastag gallyakból kötött háromszögön, ahogyan halhúsban húzódnak a hosszú bordák, egymással párhuzamosan elhelyezett egyenes ágak hevernek, átesik köztük a fény, s a földre halszerű árnyéket vet. Távolban egyetlen fa kidőlt, legallyazott törzse – alig térdmagasságban – lebeg a föld felszíne fölött. Alaposan szemügyre veszem, telik rá az időből: a tízméteres, ha nem több, törzset függőleges pálcák tartják magasan, a ritkás aljnövényzettől alig elkülöníthetőek. Távolabb egy ugyancsak hármast farakáseggyüttes áll. Egyikük talán sátor, talán tűz, egymásnak támasztott gallyakból összehordott, kúpszerű képződmény, a csúcsban ugyanolyan kötéllal összefogva, mint amelyek a két fa övét adják. A kúp alá bekuporodhat az ember, a talajt megtisztítják az avartól, a fűszálakat is kiszedik belőle. A másik jel értelme kevésbé világos. A kötél darab mindkét végét átfűzik egy-egy lukas, öklömnyi kövön, s a kötelet áthajítják a magasan oldalra, majdnem vízszintesen kinőtt, messze jutó ágra. A szimmetrikusan kettéágazó ágvillába akasztják a kisebbik követ, abból csüng alá a függőleges vonalat húzó kötélen függeszkedő másik kő. A csoport harmadik térformája a legkevésbé ad

lehetőséget a fantáziálásra. Hosszú és egyenes ágból, amiként a rudat szokás a falhoz támasztani, készül a főváz. A rúdra, nagyobb szögben, mint a rúd dől a bükkörzshöz, ágbogas, lombtalan gallyakat támasztanak. Annak ellenére, hogy ezek a gallyak létrafokokként nehezen láthatók, az egész mégis olyan, mintha egy langaléta létrát pontosan az átlója mentén a földre elástak volna, a fele tehát a föld alatt, a másik fele fölötté. De ki az, aki rendeltetése szerint tudja használni ezt a létrát?

Az a két fiatal férfi biztosan nem, akik alaposan körbejárják és megszemlélik ezeket a valamiket. Hátizsákosak, pólósak, rövidnadrágosak és túrabakancsosak. Két kutya futkározik velük, s a kutya ugyanúgy megszemlélik az ágakból tákolt alkotmányokat. Az egyik azt állítja, hogy land art-művek, a másik azt, hogy gyermekek készítették, nyilván felügyelet mellett. Az egyik szerint keresztény szimbolikával túlterhelt, a másik úgy vélekedik, hogy nem a dolgok, hanem a dolgok nézője van a keresztény jelképiségtől leterhelve. Szerinte ez a tágas, festői hely szabadtéri vendéglátónak való, ahol a vendégek függőágyakban, függőszékekben és pallókból ácsolt emelvényeken kirakott asztalok körül lócákon foglalhatnak helyet, esténként hatalmas papírlampionok világítják meg az asztalokat, amely lampionok szerepét nappal nem lehet megállapítani, mert pusztá díszeknek tűnnek. A másik azzal érvel, hogy itt nincs olyan infrastruktúra, amely a magyar vendéglátóipari törvények értelmében lehetővé tenné a vendéglátóhely működtetését, se villany, se áram, se mosdó, se egyebek, s mondjuk, miként oldódik meg az elkülönített fekete és fehér mosogatás, hol gyűlik össze a szennyvíz? Az egyik szerint az erdő sajátosságát figyelembe vevő, minimalista környezetet lehet itt kialakítani, a másik vélekedése szerint, akár egyetlen építmény, legyen bár az toalett, vagy az alkalmazottak számára szükséges öltöző, esetleg a nyersanyag tárolásához elengedhetetlenül szükséges kamra, főzőhely és ilyenek, már megszüntetik a hely varázsát, s éppen a vendégcsalogató környezet tűnik el. Az egyik ingerülten mondja, hogy az ilyen, a természet és a kultúra közös javait egyszerűen képviselő hely alkalmassá tétele igényli a legkevesebb befektetést, a másik, ugyancsak ingerülten azt állítja, mindehhez akkora tőke szükséges, amennyivel nemhogy ők, de a vendéglátásban érdekeltté tehető ismerőseik együttese sem rendelkezik.

Majd találkozom velük később, a kápolnában, amelynek valamennyi élénél barnásvörös vakolatsávokat készítenek, részben ez okozza, hogy nagyobbak tűnik, mint amekkora, részben pedig, mivel a sávok kivételével fehérre festik a falakat, olyan, mintha befejezetlen gerendaváz lenne. Az egyik szerint a kápolna légies, a másik szerint egyszerűen érdektelen, és a sváb parasztok haszonelvű szépségesszménye szerint való. Aztán az apszis két oldalfalára helyezett festményeket ítélik meg. Balon Máriát a kisdeddal, jobbon egy nagyon ifjú férfi szentet – a gyermek Jézust? – látnak, s abban igazuk van, hogy bizáncias mintát követőek. A hegyi örményeknél láttam hasonlót. Ikonok, mivel fára festettek. Az egyik szerint a hely szellemének ellentmondanak, a másik ráerősít erre: a templom oldalánál emelt, kis tehénnel együtt ábrázolt Szent Gellért-szobor nyakában egy tizedik században használt kereszt lóg, rövid szárú, tömzsi, szóval kereszt és nem feszület, tehát a kereszt- és nem a Krisztus-imádat jegye szerint készült, miköz-

ben az alak kinézete olyan, mintha Giotto faragta volna a firenzei harangtorony egyik külső fülkéjébe. Az meg milyen? – kérdi az egyik. A másik mondja, hogy égnék fordított arcú, aszkétatekintetű, ennek ellenére atletikus, és a testarányai megfelelnek a reneszánsz emberarányokról való elképzelésnek, szóval nem a szenvedés, hanem a szenvedő ember áll a szobrász érdeklődése központjában. Aztán hozzát teszi, hogy arról nem beszélve, hogy a Szent-kút neve eredetileg Borostyán-kút, ami, ugye, azt jelenti, hogy a tárgyi érték helyére egy vallási kerül.

A hegyoldal lépcsős kálváriája felvezet a kereszttig. A megváltó keresztje két oldalán az esengő Mária és az erősen nőies Keresztelő Szent János szobra áll, nincs semmi megkapó bennük. Leülök, hogy inkább nézzem a tájat. Hátam mögött a Csúcs-hegy. A Szent Maurícius-kolostorból épp csak látni valamit, az ostobán kanyarokat vető Gerence-patak azonban követhető. Visszaereszkedem a stáció mellett a forrásokig, s majd a templom fölötti hasadék boltívébe állított Lourdes-i Szűz Máriához kapaszkodom fel. A Szűzanya szobra, mondják, hasonlít a Pau patak forrása fölött álló barlang Mária-szobrához, amelyet a tizennégy éves Bernadett útmutatása nyomán, a neki megjelenő Mária kinézete szerint készítettek el. Üldögélek, töprengök ezen a Bernadetten, aki képzelőereje segítségével materializálja Jézus anyját. Lehet, ez a titok nyitja. Van, ki képet fest, van, aki könyvet ír, van, aki papírra vázol egy gépet, amely aztán megvalósítható, ég a kazánjában a tűz, gőzt fejleszt, meghajtja a kerekeket, elindul és pöfög a mozdony – ez a lány Istenanyát teremt.

És kiesem az időből. Arra riadok, hogy megszólal mögöttem egy kő. Magas fejjel csendül meg, mint a cimbalom. Valahonnan elindul, mellém ér, és látom, ahogyan zajosan legördül a hegyoldalon, s nagy csattanással megáll a kőbe foglalt források egyike mellett. S egymás után gördülnek utána a kisebb-nagyobb kövek. Megfordulok, a boltív alól eltűnt a szobor. Na, ennek annyi, mondom, s iparkodom lefelé, nehogy leüssön a lábamról valami görgeteg. De felét sem teszem meg a lejtőnek, a kőomlás abbamarad, és rázendítenek a madarak. Akkora csivitelést én nem hallottam soha. Aztán látom, hogy az eddig vascsövön előcsordogáló víz nagy sugárban spriccel, megtelik a forrás előtti medence, s a víz nem a folyásán csorog a tóba, hanem a medence peremén átcsapva szertesztét csap, irányt keres magának. A forrás feletti kőlapon, hogy ne legyen nedves a cipője, a ruhája szegélye, egy asszony áll, s mosolyogva nézi az eget. Hófehér ruhát és vakító fehér köpenyt visel, égszínkéék szalaggal övezett a dereka, lábát aranyrózsa díszíti, imára kulcsolódó kezében rózsafüzért tart.

– Szóval látomásod volt?

– Nem. Ez nem volt látomás. Ez jelenés.

– Nocsak, utolért a megvilágosodás?

– Azt hiszem, igen. – Jerma csöndesen sírni kezd. – Azt hiszem, megkeresztelkedem.

– Nem kereszteltek meg a szüleid?

– Nem! – jajdul föl Jerma. – Úgyhogy keresztiszüleim sem voltak!

KisAjaz türelmesen hagyja, hogy a tenyérjós nézegesse a tenyerét. Judith megrázkódik, feltekint, és hogy befejeződik Jerma története, mármint az, amit a

történetéről kisAjaz tud, ingatja a fejét, valami olyasmit mond, hogy mindez nem tartozik rá. Ezzel neki nincs dolga. És újra megkérdezi:

– Nos, miben segíthetek?

– Az apámat keresem.

– Milyen emberként keressem? – Judith újból megfogja s maga elé húzza az egyszerű fiú és felnőtt férfi széles tenyerét. Jó érzés megtapintani.

– Egy katonát. Mondtam már, úgy tudom. Egy eredetileg katonámbert, aki mindenféle kerülő utakon járva ismét katonává válik. Azeri katona, és itt tartózkodik. Az újságok szerint is. Börtönben, mivel lefejezett egy örményt. Egy másik katonát. Ilyesmi benne rejtőzik a katonák sorsában.

Természetesen mind a ketten nevetnek. De Judith hamar megfegyvelmezi az arcát. KisAjaz bámulja a plafont, mintha onnan segítséget kapna apja alakjának a fölvezetésében.

– Ötvenéves, de az iratai szerint negyvenöt. Magas, úgy száznyolcvan centi, az orra akkora, mint az enyém, de nem dinári típus, hanem kaukázusi. Merthogy azeri, azaz orosz, akinek azerbajdzsáni ősei vannak. Errefelé ilyenfélék nem lehetnek sokan. Szóval sötét bőrű, fekete szemű, és a haja makulátlan fekete. Bár lehet, hogy az elmúlt egy évben, hogy alig hallok felőle, megöszült. Nem lehet megbízni az emlékképben, pláne, ha az a legutolsó.

Judith megborzong. Hogyan lehet valaki katona – őszén?

KisAjaz a plafonon leázás nyomát fedezi fel és repedések vonalait. Mindenféle ábrák rajzolódnak a feje fölé, az egyikben a sirvánsahok kalligráfusok tervezte aláírását fedezi fel, ez egy olyan dinasztia, amelyből kikerült uralkodók ugyan nem viselhetek az elődökéhez hasonló nevet, de a kézjegyüket utánozni kellett. Aztán szafavida ornamentikára lel, csupa kacskaringóra és csupa növényi motívumra talál az egyik sarokban, amelyekből egy vasúti szerelvény bontakozik ki, a mozdonyból – vízfolt nyoma lenne az – gőz- és füstfelhő gomolyog elő, alig látszik az alatta elterülő Volga-menti táj. És lát egy tengert is, a végtelenben feloldódó vizet, amelyen különös tárgyak lebegnek, se nem hajók, se nem haldögök, oldalukra fektetett ipari acélszerkezetek, ha képesek lennének úszni. Az alácsüngő csillárt akasztófa kötelének találja, a gyorsan mozgó, az ablak elé lógó függöny árnyékát pedig egymásba olvadt, szeretkező alakoknak.

– Egyedül élt. Mármint én vagyok az egyetlen családtagja.

Judith kérdően néz, neki az arca munkaeszköz, kisAjaz azonban ezt sem veszi észre. Igyekszik olyannak mutatkozni, akinek nincsenek érzelmei. De Judith tudja, hogy a fiú hazudik. Az emberek többsége hazudik, és igaznak találja a hazugságait. Ez a fiú azonban úgy hazudik, hogy tudja, hogy nem mond igazat. És később is emlékszik majd arra, hogy lódít, füllent, s ezáltal szegyenérzete ébred.

– Tehát ilyen embert keressék a tenyerében. Azt hiszi, hogy ezek alapján megtalálom a maga alakjai között. S miből gondolja, hogy a maga élményei elvezetnek az apjához? Nem lehet, hogy a maga emlékei és a valóság, hogy is mondjam, távol esnek egymástól? Szóval nagy köztük a különbség?

– De. Én semmit sem tudok arról, hogy a két katonai szolgálat közötti időben valójában miből éltünk. Csak annyit, hogy dolgozik, a kínálat és a kereslet között építi ki a kapcsolatokat.

A Horváth Mihály téri Szent József-templom harangjai megszólalnak. Aztán a jezsuiták Jézus Szíve templomáé is, a Mária utcából. Harmadikként pedig a Szent Rókus-kápolna kisharangjának a hangja csatlakozik hozzájuk. De együtt sem oly hangosak, hogy elnyomják a tengert csapkodó evező perlekedését.

– Egy gyilkost kell tehát keresnem. Vagyis azt, aki képes gyilkolni.

KisAjazt azonban ezt, a kijelentés váratlanul éri és mellen csapja. Egy ilyen állítást nem visel el. Rámered Judithra, elkapja a kezéből a tenyerét és föl pattan. Fulladozik a megrökönyödéstől, Judith figyelmesen nézi a száját, a homlokon kidülledő véreket, a remegő orrcimpát, és érzi azt a szagot, ami a megdühödt emberek sajátsága. Tudja, hogy nagyon nagyot vét. S tudja, hogy nem képes a helyzetet kezelni. A fiú rátámaszkodik az asztalra, majd ellöki tőle magát. Benyúl a zsebébe, egy köteg papírpénzt húz elő, s a markát az asztal lapja fölött kinyitja. Hullnak a bankók, százasok, ötszázasok, ezresek, ötezresek és tízezezek, számolatlanul. KisAjaz inge alatt darazsak mászkálnak. A fiú dühének tüzeit Judith nagyobbra lobbantja.

– Nem azt mondta, hogy az apja meggyilkolta az örmény származású katonatársát?

– Nem ugyanaz valakit megölni és meggyilkolni. Ölni olykor kell. Gyilkolni tilos.

Erre Judith nem tud mit válaszolni. Lehet, hogy nem értik egymást? Lehet, hogy másról beszélnek? Ráadásul a templomi harangok, s éppen egyszerre, abba hagyják a kongást, s a tenger verésének a hangja erősebbé válik. Judith annyit tud, hogy egy ember pusztult el, kisAjaz pedig, hogy egyetlen örmény, de hogy örmény, csupán egy rövid életre született bárki halt meg.

KisAjaz el sem köszön, kivágódik az utcára. A nyitva maradt ajtóban rövest megjelenik a mára rendelt első páciens, keszeg arcú, aggodalmas tekintetű asszony, akinek megoldhatatlannak tűnik az élete. A férje kártyázik, s ha vesz, a kurvájához jár aludni, mert szégyelli, hogy kisemmizték. A gyerekekkel nem törődik, csak ha józan. Amúgy a története ugyanaz, mint megannyi józsefvárosi asszonyé, akik a város által kiutalt bérlakásokban élnek, ahol a lakásban nincs WC, a folyosó végére kell járni szarni, a közös budiba, s jó, hogy a konyhai csapba bele lehet vizelni, ha éjjel rájön a férfiemberre a szükség. A nők vagy vödörbe eresztik, vagy a függőfolyosót megjárva mennek a húgyhólyagjukat kiüríteni. Az asszonynak szerencsét jósol, s majdhogynem kituszkolja a jósdából.

Judith gondolatai továbbra is kisAjaznál járnak. Éppen csak átfutotta a kisAjaz tenyerébe írt históriát. Egyetlen olyan történetre sem akad, amelyet korábban ne olvasott volna el, s egyikben sem vesz észre változást – kivéve ezt a jermását. A történetek ugyanolyanok maradtak, amilyenként korábban megismerte. Aztán egy papírlapot fektet maga elé, lesimítja, s a betűket megfontoltan formázva ír.

Kényelmetlenül érzi magát a helyzetben, érkezéskor ringatózik a két lábán, illetve szélesek a grimaszai. A megszólalásakor kényelmet hozó gesztusai vannak, például az orr piszkálása, illetve ahogyan látványosan nem tud mit kezdeni

a karjaival, s hol a háta mögé teszi, hol, amikor felszólítás nélkül leül, az asztal szélébe kapaszkodik. Ugyan az öltözéke könnyed, a helyi szokásokat követő, az úgy súlyát hivatott jelképezni, nem oly horderejű a problémája, hogy szigorúbb kiállítás lenne indokolt. A belépés utáni pillanatok tétovázásra utalnak, nem mutatkozik meg az a karizmatikusság, amelyre a tenyérből következtetni lehet. A beszélgetés elején kényelmetlen számára a téma, a helyzetét nemcsak konkrétan és adekvátul értelmezi, hanem szimbolikusan is. Az asztal szélét megérintve, a kezeivel széles gesztusokat téve magabiztosságról, erejéről igyekszik meggyőzni. Többször mutatja nyitott tenyerét, ami arra enged következtetni, hogy az igazságot osztja meg vele. Többször beszél szaggatottan, feltűnően rövid mondatokban, szinte didaktikusan, ez is mutatja, hogy ismétli saját magát, és valójában unja, hogy elmondja ugyanazt. Szembefordul, nyitott testtartással várja a megjegyzéseket. Több alkalommal látható, hogy gondolkodás közben balra néz, ez az emlékezetben kutatást jelzi, szemben a jobbra nézés füllentő jelével. A folyamatos egyenes testtartása pozitív gesztus. Beszéd közben fejét magasan tartja, egy pillanatra sem szegi le, ez magabiztosságot mutat. Többször mutat olyan jeleket, mint aki nem ért egyet a beszélgetőpartnerrel, s ezzel maga szeretné átvenni a párbeszéd irányítását. Megfigyelhető rajta egy támadó attitűd, azonban a mimika nem ezt támasztja alá, inkább gyanítható, hogy megtámadva és veszélyeztetve érzi magát, amire ő is támadással reagál. A helyzet végére megkönnyebbül, könnyebbé válik a testtartása, teljes mértékben átveszi az irányítást, az utolsó pillanatokban kétségtelenül ő irányít.